

vettenskapsmännens uppmärksamhet på deras oblyga djerfhet, som underskrefven upptog Biartikeln till besvarande, hvilken i öfrigt innebär sin egen dom.

F.

4 TRAGIKO-KOMEDIEN SOM I DE STORA TIDNINGARNA SPELAS MED KONSTITUTIONS UTSKOTTETS REPRESENTATIONSFÖRSLAG.

Freja n:o 42 27. V 1842

10

För hvar och en menniska är det tryckande att hafva begått ett misstag, men för den duglige och rättsinnade mannen är det ingen börda att erkänna detsamma. Den som äflas att hafva rätt, endast derföre att *han* fruktar skammen att hafva haft orätt, den visar på samma gång sin ringa förmåga, ty han fruktar att med ett felsteg hafva förlorat allt anseende hos andra, och sin ringa kärlek för det rätta, ty han sätter sin usla fåfånga framför sanningens seger.

Finnes en sådan fåfånga och envishet i förfäktandet af en gång uttalade åsikter hos en enskild man, i hvardagliga affärer, så är den endast löjlig. Men, om den röjer sig hos en man i det allmänna tjenst, är den lika usel som förderflig, och hos ett periodiskt blad bevisar den i frågor, hvilka gälla nationens hela framtida väl, en oförsvarlig lättsinnighet, som icke skyr att missleda allmänna opinionen och att äfventyra landets välfärd af snöd fruktan eller af lika snöd egenkärlek.

20

Bland de illusioner, de stora tidningarna, Aftonbladet öppet, Dagligt Allehanda med »stillatigandets tystnad» och i förtäckta ord, söka utbreda, är den mest skadliga deras försäkran, att 1840 års riksdag uppfyllt sitt ändamål. För hvar och en, som icke åtnöjer sig med prat och tomma ord, borde det likväl vara klart, att denna riksdag utträttat närmast intet. Eller har den förverkligat några samhällsreformer? Har den i minsta mån brutit det i årtal öfverklagade systemets väld? Har den ens banat vägen för kraftigare åtgärder vid en kommande riksdag? – Nej, och hundrade gånger nej – intet af allt detta har den gjort. Den har sått ord och skördat fraser. Och man blyges likväl icke att ännu prisa detta storverk, att den »uttalat» en opinion mot systemet? Systemet ger ord till återsvar och skrattar deråt, och fortfar att göra hvad det gjort, att vara, hvad det varit. Allt är såsom förr. Ingenting är förändradt. Systemet har blott funnit sina motståndares svaghet och oklokhet, och det triumferar, säkert att herrska till verldenes ända.

30

40

Men något har dock sista riksdag gjort utöfver detta modiga »uttalande.» Den har lagt ett *Förslag till Representationsförändring* – till hvila. Se der storverket! Se der den sanna grunden för »landets framtida kraft och lycka», näst den nuvarande ministerens klippfasta grund likväl enligt Aftonbladets förmenande! Hvem, som något så när känner förhållandena, förvånas icke öfver det allvare, hvarmed de stora tidningarna diskutera detta förslag, utan att dervid skratta hvarandra i synen? Roms augurer mätte icke med större förställning hvarandras figurer, sedan de af fåglars flygt eller offrens inelfvor tolkat statens kommande öden, än den, hvarmed de båda sata vännerna blicka på hvarandra öfver stora Nygatans rännstenar, under det de försäkra allmänheten, att blott en liten olika tanka angående åtskilliga

50

helt små, obetydliga punkter kunna hindra det riksräddande förslagens antagande; och täfla att befästa hvarandras tro, att detta antagande skall följa vid första riksdag. Man må rodna af harm, då man ser och hör all denna uselhet, och då man frågar sig: hvarföre nationen sålunda skall insöfvas i säkerhetens sömn? hvarföre systemet ännu skall beredas tillfälle att ostörtd florerä?

Låt oss tillse, hvilka möjligheter för förslagens framgång finnas.

Adeln likasom presterskapet äger endast en traditionell, en historisk representationsrättighet såsom särskilt stånd, men hvarken i deras bildning eller i deras samhällsbelägenhet och verkliga förhållande till staten finnes någon grund till denna ståndsskillnad. Adelsmannen är utom riksdagen endast embetsman, näringsidkare, jordbrukare. Det enda, som ännu dessutom till nationens olycka återstår honom är hofgunsten – ty blotta hoflivreet och drängtjensten kan han gerna få sköta. Presterskapet borde kanske af sin andliga kallelse afhållas från riksdagsgräl och politiska partier. Men billigheten fordrar, att detta lemnas åt hvarje enskilt prestmans samvete, samt att presten bör äga samma politiska rättigheter, som hvarje annan statens embetsman. Inga förnuftiga skäl förefinnas, hvarföre någöndera skulle kvarstå såsom eget stånd i representationen¹. Men hvad betyder detta? De äga *de facto* rättigheten dertill, och Grundlagen försäkrar dem derom. Det beror på dem sjelfva att tillåta eller förhindra hvarje Grundlags förändring. Låt nu vara, att hvardera kunde förmå sig att försaka rättigheten att utgöra en fjerdedel af landets representation, emedan de förutse, att slutligen styrkans rätt skall beröfva dem detta för nationen tryckande privilegium. Men männe de derföre skola afsäga sig rättigheten att se sin bildning, sina åsigter representerade. Och detta måste ske genom införandet af gemensamma val. I städerna kan man antaga, att en adelsman, en prest komme att äga medvalmän, hvilka stå på samma bildningsgrad som han, och han kunde derföre der med öfvertygelse, att äfven hans röst skulle höras i statens angelägenheter, lägga den till de öfriga invånarens. Men på landet, der han ofta jemte tre eller fyra embetsmän skulle rösta kanske bland flera hundra bönder, hvilkas bildning och åsigter, huru högt man än må skatta dem, likväl vida skilja sig ifrån hans, der måste han anse sin representationsrätt helt och hållet tillintetgjord. Och den ojemförligt största delen af adeln och presterskapet skulle befinna sig i denna belägenhet. Hvem kan då hoppas att dessa stånd skola antaga det nu hvilande representationsförslaget? Ja, hvem kan ens med billigt afseende på den uppoffring af politiska rättigheter, dettas antagande för dem skulle medföra, förtänka dem, att de förkasta det?

Och om äfven prestandet ansåge sig af sitt samvete förpliktadt till denna uppoffring, mot hvilken förmodan likväl all erfarenhet af detta stånds riksdagsförehafvanden så högljudt talar, hvilken klok menniska har någonsin kunnat hoppas, att riddarhuset skulle följa dess exempel? Ingen menniska tror på någotdera. Gynnade äfven regeringen förslaget, så funnes likväl största anledning till tvifvel, att dessa stånd skulle godvilligt antaga detsamma. Nu vet man, att regeringen gillar och belönar hvarje motstånd från deras sida. Hvar finnes då någon möjlighet för förslagens antagande?

Lägg ännu härtill, att förslaget redan blifvit förkastadt i Borgarståndet, att äfven de talangfullaste ledamöter af oppositionen i Presteståndet tillhöra dess motståndare. Endast i Bondeståndet är det gilladt.

¹ Redan uti Freja för den 16 Juni 1840 sökte vi utveckla denna vår åsigt.

Vi hafva aldrig misskänt det Hedervärda ståndets afsigt med detta gillande eller den anda af allvarligt nit för samhällsförfattningens förbättrande det röjer, och vi beklaga blott så mycket mera, att detta fosterländska sinne här är bortkastadt. Men vi hafva likaså litet döljt, att vi anse hvarje inblandning från herremannaklassens sida i Bondeståndets riksdagsval komma att inverka hindrande på sjelfva detta stånds politiska inflytande. Och finnes i sjelfva förslaget något stadgande, hvars framgång vi under alla förhållanden önskade förhindra, så är det stadgandet om embetsmännens med bönderne gemensamma val och deras deraf följande rättighet, att till Bondeståndets representanter väljas. Ty detta steg kan sedan aldrig återtagas, och vi frukta, att det skall i större eller mindre grad medföra den egentliga bondens uteslutande ur representationen. Vi påminna för att rättfärdiga vår farhåga endast om, huru det för närvarande tillgår hos oss vid prestval på landet, samt huru valen ske i Englands grefskaper och köpingar. Mången kunde anse dermed nog, att Bondeståndet bibehåller sin valrätt. Vi dela icke denna tanke, ty vi se i detta stånds framför dess medbröder i alla Europas stater utmärkta ställning äfven den säkra borgen för fäderneslandets framtida bestånd. Det är genom sin bildning och sin samhällsbelägenhet lika konservativt i ordets ädla mening, som det genom sitt ärfda frihetssinne och sin omedelbara erfarenhet af statsskickets brister och tunga är liberalt, och det skall aldrig i representationen af partierna kunna ledas hvarken till frihetens förtryck, uppoffrandet af landets fördelar och slöseri med statens medel, eller till ordningens och lagarnas omstörtande. Vi vete också, att redan mången representant af detta stånd nu betraktar det hvilande representationsförslaget med andra ögon, än då det under riksdagen förevar i ståndet.

Dock allt detta, oviljan mot förslaget hos Borgareståndet, hos oppositionen i Presteståndet, hos en större eller mindre del af Bondeståndet, är endast en småsak. Ty det låter tänka sig, att åsigtorna i enskilda punkter skola gifva med sig för gagneligheten af en representationsförändring i allmänhet, och man kan hoppas, att i detaljen månget och mycket framdeles kunde förändras till de olika sinnades belåtenhet. Men då återstår ännu pluraliteten af Presteståndet, Adeln och regeringen. Hvar och en af dessa kan enligt Grundlag ensam kullkasta hela förslaget. Nu vet hvar och en, som vill veta det och icke har någon orsak att dölja sin öfvertygelse, att de alla skola förkasta förslaget utan vidare diskussion. Och likväl hålla de stora tidningarna breda tal om detta förslag, såsom skulle dess antagande blott bero af öfverensstämmelsen eller icke-öfverensstämmelsen mellan representanterna i några vissa obetydliga punkter! Det är icke blindhet, ty denna grad af blindhet är omöjlig. Det är förställning, sömnaktighet, ett slags: »låt gå, bara tiden går och prenumeranter finnas», det är fegheten att icke utsäga: *representationen af år 1840 har handlat oklokt, har tappat spelet till kamarillan och aristokraterna, och vinsten af denna riksdag är ingen.*

Vi upprepa det, det skedde, emedan denna riksdags majoritet missleddes att lemna reformen i regeringen ur ögonsigte, emedan Riddarhusoppositionen fick tillskansa sig riksdagsärendernas ledning, och emedan denna endast hade planer för sig – till taburetten. Så stannade allt vid »uttalande», vid prat, och äfven det nu hvilande representationsförslaget med dess bramarbaserande personlighetsprincip är en sådan ånga ur »vältalighetens porlande tépanna.» Våra professorer satte sig ned att studera statsrätt och bygga upp splitternya

teorier, andra gjorde desslikes, utan studier, på fri hand¹, och de onekligen klokaste afskrefvo Norrska »Grundloven.» Ingen bekymrade sig derom, att allt detta arbetades i vädret, att det skulle stanna vid blotta förslager. Nu ligger detta resultat i öppen dag för hvar och en, som icke vill afsäga sig sina ögons bruk.

På en gång ömkligt och löjligt är det derföre att nu höra Aftonbladet förkunna: att numera »svårligen något val återstår mellan antagandet och förkastandet (af sagde förslag), om man icke är likgilltig för Sveriges sjelfbestånd», samt att »en revolution i en eller annan riktning ofelbart skulle mellankomma, innan ett nytt förslag hunne antagas, ja, »att den riksdag, då (dettas) antagande sedan skulle komma i fråga, icke sjelf är att någonsin förvänta.» Man kunde möjligen ursäkta dessa A. B:s kraftyttringar såsom nödvändiga för att något så när komma ur den kinkiga ställning, hvori det såg sig försatt genom Frejas anfall på dess ministerdeuue mang och framtidsplaner, om de icke innebure en så djup förställning, ett så oerhörddt bedrägeri. Ty vi äre öfvertygade derom: A. B. fruktar en revolution likaså mycket som någonsin regeringen, det är lika öfvertygadt som vi, att det ifrågavarande representationsförslaget hvilar för alltid – och likväl förer det nyss anförda talan. Sant är, det har af fruktan för Sv. Biet åter till hälften uppslukat sina stora ord, men det har ännu sedan fortfarit att förutsätta föslagets möjliga antagande på lagenlig väg, med Presteståndets, Riddarhusets och den nuvarande Regeringens bifall. – Så svårt är det att, sedan man en gång afvikit från rätta vägen, åter inkomma derpå, och det förra gjorde Aftonbladet redan i början af 1840, då på en gång dess dittills oerhörddt gälla rop uppå en »nationell regering» tystnade, och då det började intala nationen »tålomod» med en aristokratministér, som det försäkrade vara blott ett »barn i början», af

hvars mannaår således nationen hade allt att hoppas. Nu måste nationen intalas, att det förlorade spelet likväl är vunnet, och om nu den stora vinsten, representationsförändringen, går förlorad, hvilket man inser måste ske, så skjutes skulden derföre på nästa riksdags representanter, hvilka äro »likgilltiga för Sveriges sjelfbestånd», emedan de icke kunna göra det gjorda ogjordt, förvandla det obetänkta förslaget till ett, som vore möjligt att genomdrifva, förrän riksdagen inträffar göra en antinationell regering nationell och tillintetgöra frukterna af den aristokratministér, som den förra riksdagen tillsatt. De dundrande orden om *revolution, tillintetgjordt sjelfbestånd, riksdagarnes upphörande* har då Aftonbladet på köpet, för att dermed vidare fånga den lättrogna hopen.

Vi skola i nästa nummer återkomma till ämnet och till de förhoppningar på ett bättre sakernas skick, som ännu kunna finnas. Då skola vi äfven få tillfälle att utreda, hvilketdera som lättare kan åstadkommas, en skattevägran eller nu föreslagna representationssätt, samt att visa lösligheten af Aftonbladets gårdagsanförande.

¹ Vi kunna ej gå i borgen för sanningen, men det berättades under riksdagen bland Utskottens betjening: att den grefliga ordföranden i ett visst Utskott uppmannat sina kanslistar, »att, medan de icke hade något annat att göra, upprätta förslager till representationsreformen».